

речовин в повітря; заміна палива з котельного на газове, що зменшить викиди сажі і брудного пилу в атмосферне повітря; збільшити санітарно-захисну зону; обгородити підприємство лісосмугою дерев; і як крайній метод, підняти рівень труби для більшого розсіювання шкідливих речовин.

Список використаних джерел.

1. В.С. Джигирей, В.М. Сторожук, Р.Р. Яцюк Основи екології та навколишнього природного середовища. – К., 2001. – С. 267-270.
2. Володимирів А.М. і ін. Охорона навколишнього середовища, 2001. – С. 301-303.
3. Інженерна екологія : навч. посіб. Ч. VIII. Міські екосистеми / Л. С.Васик, Р. Ю. Гаврилянчик, І. А. Шелудченко, за ред. Б.А. Шелудченко. – Кам'янець-Подільський : Каліграф, 2010. – 136 с.

ЕКОЛОГО-ЛАНШАФТНІ ОСОБЛИВОСТІ МИСЛИВСЬКИХ УГІДЬ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО МІСЬКРАЙОННОГО УТМР

Романюк С.В. – студент 4-го курсу, спеціальність «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»

*Керівник: доцент **Каленчук Я.В.***

Кафедра моніторингу навколишнього середовища та збалансованого природокористування

Якщо для первісної людини мисливство було основним джерелом її існування, то глибинна сутність цього заняття у наш час інша - це, перш за все, отримання задоволення від спілкування з природою. Разом з тим, полювання йде на користь природі: це один з основних заходів, які забезпечують контроль за чисельністю мисливської фауни - звісно, якщо керуватися науково обґрунтованими нормами. Мисливство сприяє гармонійному розвитку людини, її фізичному і моральному вдосконаленню, розвиває спостережливість, витривалість.

Географічне розташування, сприятливі кліматичні умови і різноманітність угідь зумовлюють наявність у Хмельницької області досить значної кількості мисливських тварин, сучасне поширення яких тісно пов'язане з природною зональністю території - в даному випадку, зоною лісостепу.

На даний час мисливське господарство Кам'янець-Подільської міськрайонної організації УТМР складається з двох компактних ділянок – великої, західної і маленької, східної, які розділені між собою угіддями Кам'янець-Подільського держлісгоспу.

Основними землекористувачами являються сільськогосподарські кооперативи та дрібні землевласники, що витікає із розташування

господарства у лісостеповій зоні з обмеженою кількістю лісів та значним відсотком агроценозів. Але досить велике значення для мисливського господарства мають державні лісництва і ліси інших користувачів, які займають 16% території господарства. Саме у їх межах мешкають найбільш цінні об'єкти полювання - кабан, козуля та інші.

Мисливські угіддя відносяться до правобережної лісостепової зони, яка характеризується значною господарською освоєністю території. Причому основні площі використовуються переважно в землеробстві для вирощування різноманітних сільськогосподарських культур, таким чином, мисливські угіддя, територія яких щорічно обробляється, становлять найбільшу частку господарства і об'єднані в єдиний тип "Орні землі". даний тип відрізняється найбільш мінливими характеристиками, які в основному, залежать від суб'єктивних рішень орендарів чи власників земель. Тому до нього відносяться і угіддя, які в останні роки обробляються не регулярно, наприклад, забур'янені сади, лісосмуги, лани тощо.

Порівняно з іншими угіддями, у господарстві дуже малі площі мають пасовиська, сіножаті, перелоги, що розташовані на схилах балок, вздовж доріг та в заплавах річок. Всі вони включені в тип "луки" через тривалість збереження рослинних асоціацій і менший вплив агротехнічних заходів. їх рослинність складається переважно із природних трав; незначна частка тучних угідь (близько 3,4%) заболочена, заросла верболозом та водноболотною рослинністю. Забігаючи наперед, треба сказати, що якраз структура, вік, породний склад цих лісонасаджень, розташованих по периметру ланів, стали основною причиною якісної відміни різних ділянок однотипних угідь "Орні землі" та "Луки" між собою. До типу мисливських угідь "хвойний ліс", віднесені чисті хвойні насадження різного віку, у складі яких переважають чисті хвойні або з домішкою листяних порід не більш ніж 20%. Підлісок із нерівномірної густоти горобини, азалії, крушини ламкої, місцями зовсім відсутній. Покрив небагатий - невелика кількість трав'яної та дрібно чагарникової рослинності (мохи, папороті, лишайники, рокитник, дрік, грушанка).

До типу мисливських угідь "листяний ліс", віднесені чисті листяні насадження різного віку або з домішкою інших порід не більше ніж 20%. Вони мають дуже різноманітний і багатий підлісок та покрив, які особливо ясні на узліссях та на розріджених місцях чи галявинах. Тут часто зустрічаються крушина, ліщина, бруслина та свидина, а серед трав - яглиця, копитень, маренка, чорниця та інші. До типу мисливських угідь "змішаний ліс" віднесені хвойно-листяні насадження різного віку, до складу яких входять не менш ніж 30% хвойних порід в листяних насадженнях та листяних порід в хвойних насадженнях. Підлісок звичайно спостерігається на узліссях або зріджених місцях та складається з різних чагарників: крушини ламкої, горобини, азалії, верби, ліщини. Трав'яний покрив зазначеного типу дуже різноманітний та складається з представників, властивих як хвойним так і листяним насадженням. Покрив також як і підлісок зустрічається

головним чином на полях та зріджених місцях. До типу "чагарники" належать ділянки, які вкриті чагарниковою рослинністю і які в обліку лісового фонду віднесені до вкритих лісовою рослинністю земель. Тип "Балки" характеризує ділянки з пересіченим рельєфом, які часто розміщені серед польових угідь або поряд з лісовими масивами. До типу "водойми" віднесені мало зарослі гідрофітною рослинністю або взагалі вільні від неї ділянки річок, озер, струмків, водосховищ, каналів та ставків. Незважаючи на те, що території останніх двох типів угідь мають, зрівняно, невелику площу, у різні періоди року вони відіграють важливу роль для місцевих та мігруючих видів звірів і птахів.

Таблиця 1

Основні типи мисливських угідь

№	Тип угідь	Площа	
		га	%
1	Хвойний ліс	1535,0	1,5
2	Листяний ліс	14540,7	14,2
3	Змішаний ліс	1007,0	1,0
4	Орні землі	80204,3	78,1
5	Луки	3521,0	3,4
6	Балки	1521,0	1,5
7	Водойми	417,0	0,3
РАЗОМ:		102746,0	100,0

Дані таблиці свідчать, що найбільше площі припадає на орні землі (78,1%), які негативно впливають на екологічний стан даного мисливського угіддя на площу лісів різних типів припадає 16,5%.

Тваринний та рослинний світ Кам'янець-Подільського міськрайонного мисливського угіддя знаходиться сьогодні під величезним тиском господарської діяльності людини: землі майже повністю розорані, має місце щорічне випалювання болотяної рослинності, забруднення водоймищ шкідливими хімікатами. Під впливом антропогенного фактору пройшли великі зміни у степовому комплексі тварин в напрямку збіднення як видового, так і кількісного складу.

Для покращення діяльності даного мисливського господарства і збільшення чисельності мисливських тварин пропоную:

- зупинити процес знищення дичини при механізованих сільськогосподарських польових роботах, шляхом застосування "оберігаючих" технологій;

- зупинити фактор браконьєрства, який унеможливує подальше планове цивілізоване ведення мисливського господарства шляхом удосконалення законодавства - інтенсифікувати біотехнічні заходи з метою підвищення продуктивності водно-болотних угідь.